

Leoš Janáček

Přelom století

- Pozdní romantismus 1900 – 1920
 - Česká národní škola
- Hudba 20 století – v období 1. světové války dvě větve hudby
 - Klasická větev
 - Avantgardní větev
- Dílo Janáčka pochází až z 20 století,
- Společnost: přelom 19. a 20 století vrcholí v Brně národnostní rozpory mezi českým a německým obyvatelstvem, převaha Němců v městské samosprávě končí v roce 1919

Život

Leo Janáček

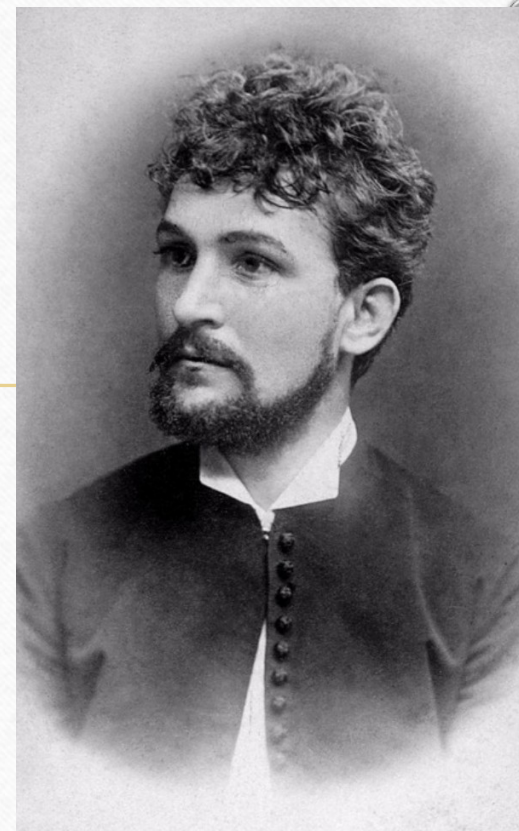
Období studia

- Narodil se 3.července 1854 v Hukvaldech (deváté z čtrnácti dětí)
- 1865 fundace pro hudebně nadané chlapce z chudých rodin při augustiniánském klášteře Králové na Starém Brně – modráčci (*Pochod modráčků* – dechový sextet *Mládí*)
 - Pavel Křížkovský
 - Gregor Johann Mendel
 - Cyril František Napp
- 1866 – úmrtí otce
- 1866 – 1869 německá reálka na Starém Brně
- 1869 – 1872 Slovanský ústav ku vzdělání učitelů

Další hudební vzdělání

- Od 1872 zastupoval místo po Pavlu Křížkovském, který byl povolán do Olomouce
- 1873 – 1876 zvolen sbormistrem Řemeslnické besedy Svatopluk v Brně
 - Začal s komponováním, mužské sbory *Orání* a *Nestálost lásky*
- 1874 – 1875 studium na varhanické škole v Praze
- 1875 - návrat do Brna – vyučoval na učitelském ústavu (až do roku 1903)
 - Organizace brněnského koncertního života
 - Komponoval
- 1876 – 1888 – zvolen sbormistrem Filharmonické Besedy brněnské – díky němu se stala významným tělesem
- Konec 70. let vyučoval Zdeňku Schulzovou na klavír – *Zdenčiny variace*
- 1879 – 1880 – konzervatoř v Lipsku a ve Vídni

Život zpátky v Brně

- 13. 7. 1881 - sňatek se Zdeňkou Schulzovou
- 7. 12. 1881 - založení varhanické školy
- 1882 – narození dcery Olgy
- 1884 – 1888 založil časopis *Hudební listy* – psal odborné články a recenze
- 1887 – 1888 – první opera *Šárka* (na text Julia Zeyera, práci musel odložit, dokončil ji v roce 1919)
- 1888 – ukončení spolupráce s *Besedou brněnskou*
- 1888 – začátek studia lidové hudby → neofolklorista
- 1888 – narození syna Vladimíra
- 1890 – úmrtí syna Vladimíra
- 1890 – *Kytice z národních písní moravských*
- 1894 – druhá opera *Počátek románu*, uvedena v brněnském Národním divadle

Kdy se stal slavným?

- Organizoval nejen hudební, ale obecně kulturní dění v Brně
 - Člen výboru Družstva českého Národního divadla v Brně
 - Založil Ruský kroužek
 - Předseda Klubu přátel umění
- 1903 – úmrtí dcery Olgy
- 1894 – 1903 práce na operě *Její pastorkyňa*, pražské Národní divadlo odmítlo operu uvést <https://www.youtube.com/watch?v=7FOXEqymccc>
 - 21.1.1904 – uvedení v brněnském Národním divadle
 - Květen 1916 – uvedení v pražském Národním divadle
 - Únor 1918 – uvedení *Dvorní operou ve Vídni (překlad o němčiny Max Brod)*
 - počátek Janáčkovy světové proslulosti
 - 1924 – uvedení v *Metropolitní operě v New Yorku*
- 1897 – začal zapisovat nápěvky mluvy
- 1904 – penze a začal navštěvovat Luhačovice
- Setkání s básněmi Petra Bezruče → sbory *Kantor Halfar*, *Maryčka Magdónova* a *70 000* – věnované Pěveckému sboru moravských učitelů

„Já jdu po stopách tónů v životě tak, jak se namanou na ulici, v salónu.“

NÁRODNÍ DIVADLO V BRNĚ.
Řiditel: Alois Staněk-Doubravský.

Ve čtvrtek, dne 21. ledna 1904.

Hra mimo předplacení.

Poprvé.

JEJÍ PASTORKYŇA.

Moravské hudební drama o 3 jednáních. Na slova Gabriely Preissové složil
Leoš Janáček.

Kapelník C. M. Hrazdita.

Režisér Josef Malý.

OSOBY:

Staňka Buryjovka, výminkářka a hospodyně ve mlýně	Věra Pivoňková.
Laca Kleměň,) nevlastní bratři,	A. Staněk-Doubravský.
Steva Buryja,) vnuci Buryjovky	Bohdan Procházka.
Kostelníčka Buryjovks, vdova, staňecina sřtacha	Leopolda Svobodova.
Jenůfa, její pastorkyňa	Marie Kabeláčová
Stárek	Karel Beniško.
Rychtář	Alois Pivoňka.
Rychtářka	Emma Kučerová.
Karolka, její dcera	Růžena Kasparová.
Pastuchyňa	Helena Křizová.
Barena	Marie Tůmová.
Jano, pasák	Marie Čenská.
Tetka	Jena Jovanovičová.

Muzikanti, vesnický lid, ehasa.

Děj I. dějství v Buryjově mlýně, II. a III. v jizbě u Kostelníčky.
Mezi I. a II. dějstvím uplyně doba půl roku, mezi II. a III. dva měsíce.

Po II. jednání delší přestávka.

Začátek o 7. hodině. — Konec po půl 10. hodině.

Nejproduktivnější doba jeho života

- 1917 – přátelství s Kamilou Stösslovou (inspirace)
- 1919 – rektor Konzervatoře hudby v Brně
- 1925 – čestný doktorát Masarykovy univerzity
- 1927 – jmenován členem Pruské akademie věd
 - Belgický král Albert mu udělil Rytířský řád krále Leopolda
- Červenec 1928 – odjel na Hukvaldy i s Kamilou
 - Převezen do sanatoria dr. Kleina v Moravské Ostravě se zápalom plic
 - 12. srpna 1928 zemřel
 - O tři dny později pochován na brněnském Ústředním hřbitově
 - V tu chvíli v Brně vrcholila Výstava soudobé hudby

Instituce a festivaly s Janáčkem spojené

- 1881 založení varhanické školy v Brně → v roce 1919 konzervatoř
- 1947 – založena Janáčkova akademie múzických umění
- 1965 – otevření nové moderní budovy Janáčkova divadla
- Od roku 2004 – festival Janáček Brno
- Janáčkovy Hukvaldy
- Nadace Leoše Janáčka
- ??? – Janáčkovo centrum – nový koncertní sál a sídlo Filharmonie Brno

Tvorba

- Období přípravné: 1873 - 1888
- Období zrání: 1888 - 1904
- Období zralosti: 1904 - 1918
- Období vrcholné syntézy: 1918 - 1928

Období přípravné 1873 - 1888

- Mužské sbory: *Orání, Nestálost lásky*
- Klavírní tvorba: *Zdenčiny variace*
- Opera: *Šárka*

Období zrání 1888 - 1904

- *Kytice z národních písní moravských* → **Moravská lidová poezie v písních**
- *Valašské tance, Národní tance na Moravě, Královničky, Ukvalské písně, Rákoš Rákoczy,*
- Opera: *Počátek románu, Její pastorkyňa*

Období zralosti 1904 - 1918

- Opery: *Osud*, *Výlety pana Broučka*
- Sbory: *Kantor Halfar*, *Maryčka Magdónova*, *70 000*, *Otče náš*,
 - <https://www.youtube.com/watch?v=z8pfWDqzDVc>
- Symfonická hudba: *Taras Bulba* (Gogol)
- Klavírní dílo:
 - *Po zarostlém chodníčku*
 - *Sonáta 1905*
 - *demonstrace za zřízení české školy – úmrtí dělníka Františka Pavlíka, které Janáček sám viděl*

Období vrcholné syntézy 1918 - 1928

- Orchestrální: *Balada Blanická, Lašské tance, Sinfonietta* (věnováno Brnu)

<https://www.youtube.com/watch?v=BAmuvFglu0g>

- Opery: *Kát'a Kabanová, Příhody lišky Bystroušky, Věc Makropulos,*

Z mrtvého domu

https://www.youtube.com/watch?v=Y5uQI80sl_8

- Smyčcový kvartet: *Z podnětu Tolstého Kreutzerovy sonáty, Listy důvěrné*
- *Glagolská mše, Zápisník zmizelého*
- *Sbor při kladení základního kamene Masarykovy univerzity Brno*
- *Capriccio* – pro klavír levou rukou a komorní soubor (věnováno klavíristovi Otakaru Hollmannovi, který přišel za světové války o ruku)

Stezka po stopách Leoše Janáčka

- 1. Augustiniánské opatství sv. Tomáše na Starém Brně
- 2. Mendlovo náměstí
 - Janáček zde žil celý život do svých 56 let
 - Nejprve na ulici Křížová, poté přímo na Mendlově náměstí

3. Zelný trh

- Zde zapisoval řeč trhovců → nářeky mluvy
- Divadlo Reduta – jako mladý zde účinkoval
- Josef Lídler – výroba hudebních nástrojů a obchod s klavíry

- 4. Stopkova plzeňská pivnice – oblíbené místo českého společenského a kulturního života
- 5. Palác Chlumeckých – Lidové noviny
- 6. Knihkupectví B&N – český podnik, Janáček zde objednával knihy a noty
 - Barvič měl také zájem o ruskou kulturu

- 7. U Polenků – scházela se zde společnost českých herců, studenti i novináři, Janáček zde oslavoval úspěchy
- 8. hotel Slavia – schůzky Ruského kroužku
- 9. Besední dům

- 10. České Národní divadlo v Brně na Veverří
- 11. Vesna – dívčí ústav

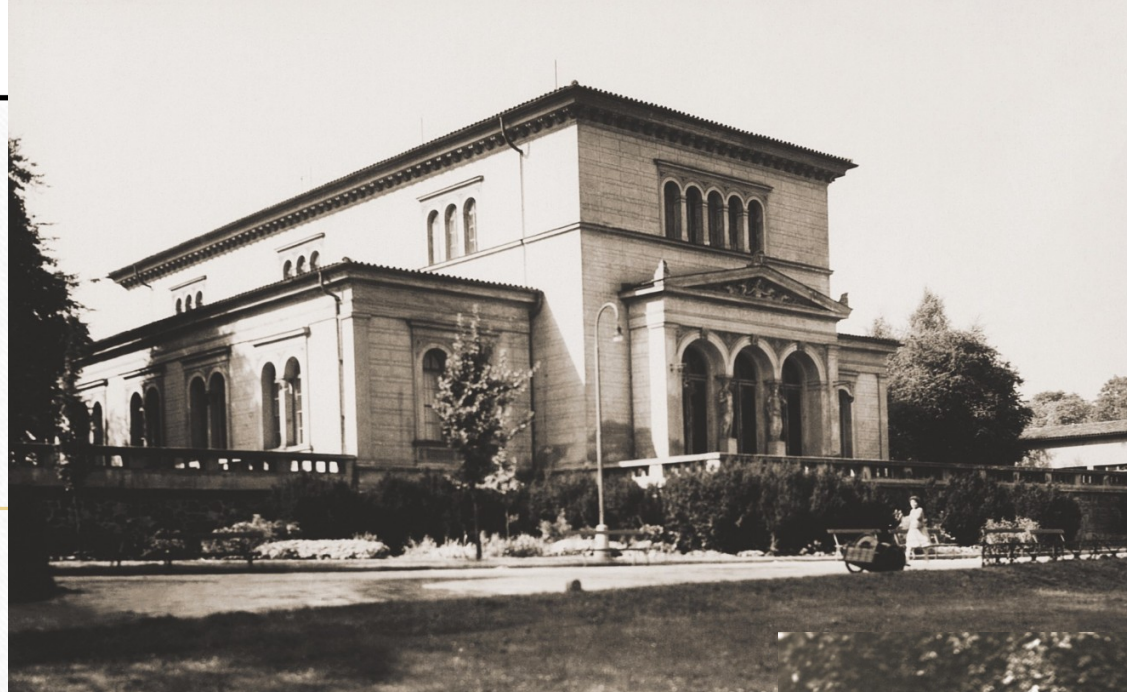
Brno. Dívčí ústav „Vesna“.

- 12. Chleborádova vila – Varhanická škola
 - 13. Památník Leoše Janáčka
-

- 14. Sál Stadionu – Kounicova 20
 - 15. Park Lužánky
-

Na fotce s žáky: Břetislav Bakala, František Rybka a Mirko Hanák

16. Mahenovo divadlo – 15. srpna 1928 poslední rozloučení ve foyer

- 19. Slovanský ústav ku vzdělání učitelů
- 20. Ústřední hřbitov města Brna

Další místa s Janáčkem spojená

- Bílovice nad Svitavou
- Benediktínské opatství v Rajhradě
- Hukvaldy
- Luhačovice

100 let MUNI

- Slavnostní představení opery Leoše Janáčka Příhody lišky Bystroušky
28.1.2019

Zdroje

- NAVRÁTIL, Miloš. *Dějiny hudby: přehled evropských dějin hudby*. Ostrava: Montanex, 2011. ISBN 978-80-7225-344-9.
- HRČKOVÁ, Nad'a. *Dějiny hudby*. V Praze: Ikar, 2007. ISBN 80-249-0808-5.
- JANÁČEK, Leoš. *Pohled do života a díla*. Praha, 1921.
- <https://www.leosjanacek.eu/>
- <http://www.janackovyhukvaldy.cz/>
- Obrázky:
 - <http://www.pribor.cz/www/cz/hukvaldy/pamatnik-a-rodny-dum-leose-janacka/>
 - <https://www.laska-brana.cz/cz/subjekt/atraktivita/pamatnik-leose-janacka>
 - <http://www.cestopisy.net/103-hukvaldy-leose-janacka-s-hradem-a-krasnou-oborou.php>